

Тасдиқ менамоям,
муовини якуми Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон,
раиси Комиссия оид ба таъмини иҷрои уҳдадориҳои
байналмилалӣ дар соҳаи ҳуқуқи инсон

_____ Давлаталӣ Саид

«07» апрели соли 2020

**Нақшаи миллии амалҳо
вобаста ба иҷрои тавсияҳои Кумитаи СММ оид ба ҳуқуқи инсон барои солҳои 2020-2025**

№	Рақами тавсия	Номгӯи чорабинӣ	Муҳлати иҷро	Иҷрокунандагон	Натиҷаҳои иҷро
1.	Тавсияи 6	Ворид намудани омӯзиши меъёрҳои Паймони байналмилалӣ дар бораи ҳуқуқҳои шаҳрвандӣ ва сиёсӣ (минбаъд – Паймон) ба курсҳои таълимӣ дар соҳаи ҳуқуқи инсон бо мақсади омӯзиш ва татбиқи муқаррароти он дар байни судяҳо, адвокатҳо, муфаттишон, кормандони мақомоти таъкиќ ва прокурорҳо, дар амалияи судӣ татбиқ намудани муқаррароти Паймон	мунтазам	ВҲИ, СО, СК, ПГ, ВМИ, ВКД, КДАМ, АНДМК, АНМН, ИА	Меъёрҳои Паймон ба курсҳои дахлдори таълимӣ дар соҳаи ҳуқуқи инсон ворид гардида, омӯзиши он ба роҳ монда шуд
2.	Тавсияи 8	1. Таъсис додани гурӯҳи корӣ ва омӯхтани таҷрибаи дигар давлатҳои иштирокчии Протоколи факултативии Паймон бо тавачҷуҳ ба татбиқи мулоҳизаҳои умумии №33 (2008) Кумитаи СММ оид ба ҳуқуқи инсон	2020-2021	ДИП, ПГ, СО, ВКХ, ВА, КДАМ, ВҲИ	Гурӯҳи корӣ таъсис дода шуда, омӯзиш гузаронида шуд ва таклифи мушаххас пешниҳод гардид
		2. Тарҳрезии низоми муайяни баррасии шикоятҳои инфиродӣ	2021-2022	ДИП, ПГ, СО, ВКХ, ВҲИ, ВА	Низоми баррасии шикоятҳои инфиродӣ муайян гардид
3.	Тавсияи 10	Иҷро намудани нақшаи чорабиниҳо вобаста ба тавсияҳои Зеркумитаи аккредитатсияи СММ	2020-2022	ВҲИ, ВКХ, ВМ, ВА	Аз рафти иҷрои нақшаи чорабиниҳо ҳисобот пешниҳод карда шуд

4.	Тавсияи 12	1. Омӯзиши масъалаи такмили Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти мазкур	2020-2022	АНДМК, ПГ, СО, ВА, ВКД, ҚДАМ	Омӯзиш гузаронида шуда, барои ворид кардани тағйиру иловаҳо ба қонунгузорӣ тақлифҳои мушаххас пешниҳод гардиданд
		2. Баланд бардоштани малакаи касбии кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ҷиҳати воқуниш, тафтиш ва баррасии парвандаҳои ҷиноятӣ вобаста ба ҷиноятҳои хусусияти коррупсионидошта	мунтазам	АНДМК, ПГ, СО, ВКД, ҚДАМ, АНМН	Чорабиниҳои омӯзишӣ ва амалӣ барои кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ташкил ва гузаронида шуд
		3. Гузаронидани мониторинги амалишавии қонунгузорӣ дар самти мазкур, аз ҷумла стратегияи муқовимат ба коррупсия	2020-2022	АНДМК, ПГ, СО, ВА, ВКД, ҚДАМ	Омӯзиш гузаронида шуда, тақлифҳои мушаххас пешниҳод гардиданд
5.	Тавсияи 14	1. Идома додани фаъолияти гурӯҳи корӣ оид ба масъалаи таҳияи қонуни алоҳида вобаста ба муборизаи том бо таъбиз ва такмили қонунҳои алоҳида	2020-2021	Гурӯҳи корӣ, вазорату идораҳо	Аз ҷониби гурӯҳи корӣ лоиҳаи санадҳои дахлдор таҳия ва пешниҳод карда шуд
		2. Таъмини баррасии ҳолисона ва ҳамаҷонибаи муроҷиатҳои шахсонӣ воқеӣ ва ҳуқуқӣ байри ҳимоя аз ҳама гуна шаклҳои таъбиз ва зӯрварӣ вобаста ба аломатҳои тамоюли шахвонӣ ва гендерӣ	мунтазам	ПГ, ВКД, ВА, ВМИ, ҚДАМ, ККЗО, ВҲИ	Натиҷагирии баррасии муроҷиатҳо оид ба таъбиз
		3. Баланд бардоштани малакаи касбии кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ дар хусуси риоя намудани ҳуқуқӣ инсон, инчунин гузаронидани корҳои фаҳмондадиҳӣ дар байни аҳоли	мунтазам	ПГ, ВА, ВКД, ҚДАМ, АНДМК, ВҲИ	Дар байни кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва аҳоли мунтазам чорабиниҳои иттилоотӣ гузаронида шуданд
6.	Тавсияи 18	1. Гузаронидани мониторинг ва таҳлили омории ишғоли мансабҳои роҳбарикунанда аз ҷониби занон, ташҳиси гендерии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ бо мақсади васеъ намудани имкониятҳои занон дар самти дастрасӣ ба хизмати давлатӣ ва ба мансабҳои роҳбарикунанда	2020-2023	АХД, ККЗО, АО, ВҲИ, дигар вазорату идораҳо	Аз натиҷаи мониторинг, таҳлили омории ва ташҳиси гендерӣ тақлиф пешниҳод карда шуд
		2. Баланд бардоштани донишҳои ҳуқуқию таҳассусии занон ва духтарон либати омода намудани онҳо барои ишғоли мансабҳои роҳбарикунанда	2020-2022	ККЗО, АХД, ВМИ, ВҲИ	Курсҳои омӯзишӣ баргузор карда шуд

		3. Таҳлил ва ҷамъбасти амалияи судию тафтишотии парвандаҳои ҷиноятӣ вобаста ба бисёрникоӣ, андешидани чораҳои қатъӣ оид ба баробарҳукуии мардону занон, инчунин дар байни аҳоли бурдани корҳои фаъмондадиҳ	2020-2023	ПГ, СО, ККЗО, АХД, ВА, КТР, ВҲИ	Таҷрибаи судию тафтишотӣ таҳлил ва ҷамъбаст гардида, таклифҳо пешниҳод шуд
7.	Тавсияи 20	1. Баргузор намудани чорабиниҳои иттилоотӣ оид ба масъалаҳои норавоӣ ва оқибатҳои манфии зӯрварӣ нисбати занон, инчунин иттилоотии мунтазами занон оид ба ҳуқуқи истифода аз ҳифз, кумак ва рӯёндани ҷуброн	мунтазам	ККЗО, ВҚД, ВМИ, ВТНҲИА, МИМНД, ВҲИ	Чорабиниҳои иттилоотӣ оид ба масъалаҳои норавоӣ ва оқибатҳои манфии зӯрварӣ нисбати занон гузаронида шуд
		2. Гузаронидани семинарҳои омӯзишӣ барои кормандони субъектҳои пешгирикунанда ва расонандаи кумак ба ҷабрдидагони зӯрварӣ дар оила	мунтазам	ККЗО, СО, ВҚД, ВМИ, ВТҲИА, ВҲИ, МИМНД	Семинарҳои омӯзишӣ гузаронида шуд
		3. Такмили ихтисоси кормандони мақомоти прокуратура ва ҳифзи ҳуқуқ оид ба пешгирӣ, муайянсозӣ ва таҳқиқи зӯрвариҳои гендерӣ нисбати занон	мунтазам	ПГ, ВҚД, ҚДАМ, дигар вазорату идораҳо	Такмили ихтисоси кормандони прокуратура ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ гузаронида шуд
		4. Мавриди таҳқиқ ва тафтиши пурра, ҳолисона ва ҳаматарафа қарор додани ҳолатҳои зӯрварӣ нисбати занон, сари вақт ба паноҳгоҳҳо ва марказҳои бӯҳронӣ ва хизматрасониҳои марбута фаро гирифтани ҷабрдидагон	мунтазам	ПГ, ВҚД, ВТНҲИА, ҚДАМ, ККЗО, ВҲИ	Натиҷагирӣ аз таҳқиқ ва тафтиши ҳолатҳои зӯрварӣ нисбати занон ва фарогирӣ бо хизматрасониҳои марбута
		5. Идома додани фаъолияти гурӯҳи корӣ оид ба такмил додани санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ вобаста ба бартарафсозии қолабҳои гендерӣ, ҳифзи ҳуқуқҳои занон ва пешгирии зӯрварӣ дар оила	2020-2025	Гурӯҳи корӣ	Таклифҳо ҷињати такмили қонунгузорӣ манзур гардиданд
8.	Тавсияҳои 22 ва 24	Таъсиси гурӯҳи корӣ бо мақсади омӯзиш ва таҳлили санадҳои меъёрии ҳуқуқии амалкунанда доир ба ҳолатҳои фавқулодда, муқовимат бо терроризм ва экстремизм ва ҳангоми зарурат ба талаботи Паймон мутобиқ гардонидани онҳо	2020-2022	ДИП, ПГ, СО, КҲФМГ, ВА, ҚДАМ, ВҲИ	Таҳлили санадҳои меъёрии ҳуқуқии амалкунанда гузаронида шуда, таклифҳои мушаххас пешниҳод гардиданд

9.	Тавсияи 28	Ба анҷом расонидани омӯзиши масъалаи тасдиқ намудани Протоколи дуҷуми факултативӣ ба Паймон	то ҳалли масъала	Гурӯҳи корӣ	Гурӯҳи корӣ вобаста ба натиҷаи омӯзиш таклифи мушаххас манзур намуд
10	Тавсияи 30	1. Таъмини баррасии пурра ва ҳаматарафаи муроҷиатҳо оид ба ҳимояи ҳуқуқҳои маҳкумшудагон, таҳлили ҳолатҳои ғавт дар ҷойҳои маъруф аз озодӣ, расонидани ёрии тиббии шоиста ба маҳкумшудагон, сари вақт огоҳ намудани оилаҳои ҷабрдидагон дар тамоми марҳилаҳои тафтишот, инчунин тафтиши ҳаматарафаи ҳолатҳои ғавт дар муассисаҳои ислоҳӣ	2020-2022	ВА, ПГ, СО, ҚДАМ, ВМ, ВТҶИА, ВҶИ	Дар самти мазкур чораҷӯӣ карда шуд
		2. Таъмин намудани қисмҳои тиббии тавқиғҳои тафтишотӣ ва муассисаҳои ислоҳӣ бо таҷҳизоти зарурии тиббӣ, доруворӣ ва мутахассисони тиб, инчунин дар марҳилаҳои муайян аз муоинаи тиббӣ гузаронидани шахсони дар ҷойҳои ҳабси пешакӣ ва иҷрои ҷазои ҷиноятӣ қарордошта	2020-2022	ВА, ПГ, ВКД, ВМ, ВТҶИА, ҚДАМ, ВҶИ	Қисмҳои тиббии тавқиғҳои тафтишотӣ ва муассисаҳои ислоҳӣ бо таҷҳизоти зарурии тиббӣ, доруворӣ ва мутахассисони тиб таъмин карда шуд
11	Тавсияи 32	1. Ташкил ва гузаронидани курсҳои бозомӯзӣ ва семинарҳои омӯзишӣ барои кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва амният ҷиҳати баланд бардоштани малакаи онҳо вобаста ба муносибати башардӯстона ва пешгирии шиканча нисбати маҳкумшудагон	мунтазам	ПГ, ВКД, ҚДАМ, ВА, АНДМК, АНМН	Ба кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ курсҳои бозомӯзӣ ва семинарҳои омӯзишӣ вобаста ба муносибати башардӯстона ва пешгирии шиканча нисбати маҳкумшудагон ташкил ва гузаронида шуданд
		2. Гузаронидани мониторинги иҷрои талаботи қонунгузорӣ оид ба манъи истифодаи далелҳои, ки тариқи истифодаи шиканча ба даст оварда шудаанд, инчунин баррасии масъалаи ҷаброни пурраи зиён ба ҷабрдидагон ва оилаи онҳо расонидашуда	2020-2021	ПГ, СО, ВКД, ВА, ҚДАМ, АНДМК, АНМН, ВҶИ	Мониторинг гузаронида шуд ва вобаста ба ҷаброни пурраи зиёни ба ҷабрдидагон ва оилаи онҳо расонидашуда таклиф пешниҳод карда шуд

12	Тавсияи 34	1. Таҳия ва қабули қарори Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон чиҳати татбиқ намудани меъёрҳои бо ҷазои маҳрум сохтан аз озодӣ вобастанабуда, ки дар Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ гардидаанд	2020-2021	СО, ПГ, ВА, ВКД, ҚДАМ	Қарори Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул гардид
		2. Таъсиси гурӯҳи корӣ барои омӯзиши шароити нигоҳдории маҳбусон бо таваҷҷуҳ ба қоидаҳои ҳадди ақали стандартҳои муносибат бо маҳбусон, аз ҷумла расонидани кумаки тиббӣ ва саривақтӣ ба онҳо	2020-2021	ВА, ПГ, ҚДАМ, ВТҲИА, ВҲИ	Омӯзиши вазъи нигоҳдории маҳбусон ва таҳлили дахлдори қонгузорӣ гузаронида шуда, тақлифҳои мушаххас пешниҳод гардиданд
		3. Мониторинги муассисаҳои иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ бо мақсади дарёфт ва бартараф кардани ҳолатҳои амалҳои ғайриҷонунӣ дар муассисаҳои мазкур	2020-2023	ПГ, ВА, ҚДАМ, ВҲИ	Мониторинг гузаронида шуд
		4. Омӯзиши имконияти гузаронидани мониторинги ҷойҳои маҳрумӣ аз озодӣ аз ҷониби Кумитаи Байналмилалии Салиби Сурх	2021	ВА, ПГ, ҚДАМ, ВКД, АНДМК, АНМН, ВҲИ	Омӯзиш гузаронида шуда, тақлифҳо пешниҳод гардиданд
13	Тавсияи 38	1. Таъсис додани гурӯҳи корӣ ва омӯзиши қонунҳои конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва «Дар бораи прокуратура» чиҳати мутобиқати онҳо ба Паймон ва стандартҳои байналмилалӣ	2020-2021	СО, СОИ, ПГ, ВА, ҚДАМ, ВҲИ	Аз натиҷаи омӯзиш тақлифи мушаххас пешниҳод карда шуд
		2. Омӯзиши масъалаи бозбинии ваколатҳои мақомоти прокуратура	2020-2021	ВА, ПГ, СО, ҚДАМ, ВҲИ	Тақлифҳо оид ба бозбинии ваколатҳои мақомоти прокуратура пешниҳод гардиданд
		3. Ташкил ва баргузор намудани семинарҳои омӯзишӣ барои судьяҳо оид ба гузаронидани муурофияҳои судӣ бо таваҷҷуҳ ба талаботи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, таъмини кафолатҳои муурофияи одилона, принсипи баробарии тарафҳо ва ба инобат гирифтани эҳтимолияти бегуноҳӣ	мунтазам	СО, СОИ, ВА, ВҲИ	Семинарҳои омӯзишӣ барои судьяҳо гузаронида шуданд

14	Тавсияи 40	Таъсиси гурӯҳи корӣ чиъати таҳлили санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба фаъолияти адвокатура ва фаъолияти адвокатҳо ва дар ҳолати зарурӣ ворид кардани тағйиру иловаҳо ба санадҳои меъёрии ҳуқуқии мазкур	2020-2022	ВА, ПГ, СО, КДАМ, ВҲИ	Таҳлили дахлдори санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ гузаронида шуда, барои ворид кардани тағйиру иловаҳо тақлифҳои мушаххас пешниҳод гардиданд
15	Тавсияи 42	Чораандешии маҳмӯй бо мақсади пешгирӣ намудани дастрасии беиҷозат ва бе асосҳои қонунӣ ба маълумоти шахсӣ, инчунин таъмини ҳифзи самараноки ҳуқуқи манфиатҳои ҷабрдидагон	2020-2021	ПГ, СО, КДАМ, ВКД, АНДМК, ВА, ХА, ВҲИ	Чораҳои дахлдор андешида шуданд, аз ҷумла таҳлили дахлдори қонунгузорӣ анҷом ёфта, аз натиҷа чораҷӯӣ карда шуд
16	Тавсияи 44	1. Таҳлили қонунгузори соҳавӣ ва амалияи татбиқи он дар асоси омӯзиши таҷрибаи дигар давлатҳо	2020-2022	КДТАҚМ, ПГ, СО, КДАМ, ВҲИ, ММК	Амалияи татбиқи қонунгузори соҳавӣ тибқи таҷрибаи дигар давлатҳо таҳлил карда шуд
		2. Роҳандозӣ намудани чорабиниҳои иттилоотӣ маърифатӣ доир ба таъмини ҳуқуқ ба озодии виҷдон ва эътиқоди динӣ	мунтазам	КДТАҲМ, ККЗО, ВА, ВҲИ	Чорабиниҳо доир ба таъмини татбиқи самараноки озодии виҷдон ва эътиқоди динӣ амалӣ карда шуданд
		3. Баргузор намудани мулоқоту мизҳои мудаввар бо мақсади таҳкими таҳаммулпазирӣ байни пайравони дину мазҳабҳо	мунтазам	КДТАҲМ, ПГ, СО, ВА, ММК, ВҲИ	Барномаҳои омӯзишӣ баҳри таҳкими таҳаммулпазирӣ татбиқ гардиданд
17	Тавсияи 46	Баррасии масъалаи татбиқи самараноки хизмати алтернативӣ дар қонунгузори Тоҷикистон	2020-2022	ВМд, ПГ, ВА, ВКД, КДАМ, ВҲИ	Тақлиф пешниҳод карда шуд
18	Тавсияи 48	1. Гузаронидани чорабиниҳо чиъати ошкор ва пешгирии монеаҳо вобаста ба дастрасии иттилооте, ки мақомоти давлатӣ дар ихтиёри худ доранд	2020-2021	ПГ, СО, ВКД, КДАМ, ВҲИ, КТР	Чорабиниҳо баргузор гардида, монеаҳо бартараф карда шуд
		2. Чораҷӯӣ чиъати тибқи қонунгузорӣ дар муҳлати муайяншуда пешниҳод кардани воқуниш ба дархостҳои воситаҳои ахбори омма	мунтазам	ПГ, СО, ВКД, КДАМ, ВҲИ, КТР	Чораҳои дахлдор, аз ҷумла ҷавобгарӣ барои риоя накардани талаботи қонунгузорӣ татбиқ карда шуд

		3. Таҳлили қонунгузорӣ оид ба мутобиқати он ба уҳдадорихои байналмилалии Тоҷикистон дар масъалаи озодии сухан	2020-2021	ВФ, КТР, ХА, ПГ, ВА, ВҲИ	Таҳлил гузаронида шуда, таклиф манзур карда гардид
		4. Баргузор намдани мизи мудаввар бо иштироки рӯзноманигорон чиҳати таҳлили қонунгузорию гражданий ва қиноятӣ вобаста ба ҳуқуқ ва уҳдадорихои онҳо	мунтазам	ВФ, КТР, ВКД, ПГ, ВА, ВҲИ	Барои рӯзноманигорон вобаста ба ҳуқуқ ва уҳдадорихои онҳо мизи мудаввар баргузор карда шуд
19	Тавсияи 50	Таҳлили қонунгузорӣ оид ба ҳуқуқи озодии ҷамъомадҳо дар иртибот бо мувофиқати он ба муқаррароти Паймон	2020-2023	ВА, ПГ, ВКД, ҚДАМ, ВҲИ	Таҳлил гузаронида шуда, таклиф пешниҳод карда шуд
20	Тавсияи 52	Таҳлили қонунгузорӣ оид ба ҳуқуқи озодии муттаҳидшавӣ дар иртибот бо мувофиқати он ба муқаррароти Паймон	2020-2023	ВА, ПГ, ВКД, ҚДАМ, ВҲИ	Таҳлил гузаронида шуда, таклиф пешниҳод карда шуд
21	Тавсияи 55	1. Ташкил ва баргузор намудани конференсияҳо, симпозиумҳо, мизҳои мудаввар ва дигар чорабиниҳо доир ба мавзӯҳои мубрами ҷамъиятӣ ва баррасишаванда	2020-2021	ВА, КМИР, ПГ, ВКД, ҚДАМ, ВҲИ	Конференсияҳо, симпозиумҳо, мизҳои мудаввар ва дигар чорабиниҳо ташкил ва баргузор карда шуд
		2. Таҳлили қонунгузорӣ оид ба интиҳобот дар робита бо мутобиқати он ба муқаррароти Паймон	2020-2021	ВА, КМИР, ПГ, ВКД, ҚДАМ, ВҲИ	Таҳлил гузаронида шуда, таклиф пешниҳод карда шуд

РҲЙХАТИ ИХТИСОРАҲО:

1. ДИП – Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
2. СК – Суди конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон
3. СО – Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон
4. СОИ – Суди Олии иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон
5. ПГ – Прокуратураи генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон
6. КМИР – Комиссияи марказии интиҳобот ва раъйпурсии Тоҷикистон
7. АНДМК – Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
8. АНМН – Агентии назорати маводи нашъаовари назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
9. АО – Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

10. АХД – Агенсии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
11. ВА – Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
12. ВКД – Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон
13. ВКХ – Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон
14. ВМ – Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
15. ВМд – Вазорати муҳофизати Ҷумҳурии Тоҷикистон
16. ВМИ – Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон
17. ВТҲИА – Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон
18. ВФ – Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон
19. ҚДАМ – Кумитаи давлатии амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон
20. КҲФМГ – Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда ва муҳофизати граждании назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
21. ҚДТАҶМ – Кумитаи дин, танзими анъана ва ҷашну маросими назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
22. ККЗО – Кумитаи кор бо қонун ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
23. КТР – Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
24. ХА – Ҳадамоти алоқаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
25. ВҲИ – Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон
26. ММҚ – Маркази миллии қонунгузори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
27. МИМҲД – мақомоти илҳомии маҳаллии ҳокимияти давлатӣ
28. ИА – Иттифоқи адвокатҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон